

E T T U N G D O M S F Ö R B U N D.
mm

S S U H - 40 år.

Sveriges Studerande Ungdoms Helnykterhetsförbund ingår i vår i sitt femte decennium. Förbundet stiftades nämligen i maj 1896.

För att få den rätta uppfattningen om de idéer och strävanden, som ledde till SSUH:s bildande, är det nödvändigt att i korthet beröra några av den svenska nykterhetsrörelsens utvecklingslinjer. I påfallande hög grad hade den äldre nykterhetsrörelsen, den wieselgrenska, utgått från och uppburits av de högre samhällskretsarna. Även om den på sina håll, och då främst genom prästernas medverkan, hade förmått vinna en vidare anslutning, lyckades den dock aldrig riktigt tränga ned till de bredare lagren. Den blev knappast någon verklig folkrörelse utan bibehöll ständigt något av förmyndarkaraktär. När rörelsen vann sin stora politiska seger, husbehovsbränningens avskaffande 1855, genomdrevs beslutet betecknande nog av de tre högre stånden under böndernas så gott som enhälliga motstånd.

Den moderna nykterhetsrörelsen, vars historia man brukar räkna från den första godtemplarordens bildande 1879, fick redan från början ett helt annat utseende än sin föregångare. Det svenska samhället hade under senare delen av 1800-talet undergått en betydande förändring. Industrialismen höll på att bryta sig igenom och medförde i släptåg en mängd missförhållanden av social natur. Dessa födde en reaktion bland de samhällslager, de närmast berörde. De stora folkrörelserna skapades. Kring det skärpta absolutistiska kravet samlades under påverkan från anglosachsiskt håll en rörelse av industriarbetare och småfolk. Däremot mötte de högre och högsta samhällskretsarna, som i så hög grad burit fram de wieselgrenska nykterhetssträvandena, den nya rörelsen med misstro och oförstående. Att vinna dessa klasser för nykterhetssaken framstod därför redan tidigt som en betydelsefull uppgift för nykterhetsrörelsen. Det var helt naturligt att man därvid i första rummet vände sig till den från dessa kretsar komma ungdomen, som ännu ej var fången av alkoholvanorna.

Redan 1888 hade Studenternas Helnykterhetssällskap bildats i Uppsala på initiativ av numera professorn Johan Bergman. Sällskapet stötte emellertid i sitt arbete på ett ganska kompakt motstånd inom studentvärlden och så uppstod tanken att söka underlätta rekryteringen genom att organisera en särskild nykterhetsrörelse vid skolorna. Den drivande kraften vid SSUH:s bildande var dåvarande teol.stud. Elof Ljunggren - numera känd publicist och en av Blåbandsrörelsens ledande män - som utsågs till förbundets ordförande och under en följd av år innehade denna befattning. Han redigerade även förbundets tidning "Polsjärnan".

SSUH:s första decennium sammanföll med den stora framryckningsperioden för nykterhetsrörelsen liksom för de ideella strävandena över huvud. Detta skede i förbundets historia utmärker sig för en nästan exempellös yttre expansion. 1908 nådde förbundet sitt hittills högsta medlemsantal, över 11000. Vid praktiskt taget alla högre skolor fanns energiskt arbetande SSUH-föreningar, och förbundet vann en erkänd och betydelsefull plats inom svenskt ungdomsliv. I flera år lyckades SSUH i stort sett bibehålla sin höga numerär, men så följde en lång period av oavbrutet sjunkande medlemssiffror. Orsakerna härtill var flera. Målet, dryckessedens brytande, visade sig ej vara så näraliggande som man under den stora framryckningens dagar hoppats och trott. När segern dröjde svalnade entusiasmen hos många. Den avidualisering i tanke och åskådning, som blev en naturlig följd av den stora världskatastrofen 1914-18, måste givetvis ge ett kraftigt utslag på en så finkänslig mätare av tidströmningarna som SSUH. Och dock kvarstod under de hårda tiderna en kärntrupp, vars intresse trots motgångarna inte blott förblev oförminskat utan t.o.m. stärktes och fördjupades.

Krigstiden bidrog nämligen inte blott att avidealisera ungdomen, den skärpte även som bekant den sociala nöden. Alkoholfrågans nära sammanhang med övriga samhällsproblem belystes klarare än tidigare: SSUH tvekade ej heller att engagera sig i arbetet för nödens avhjälpan. Men det praktiskt sociala arbetet medförde även - helt naturligt f.ö. när det gäller ett förbund av studerande ungdom - ett behov att också teoretiskt komma de samhälleliga problemen in på livet. Så tillkom programutvidgningen 1918: "Genom att bereda sina medlemmar tillfälle till studier över samhällsföreteelserna och till deltagande i praktiskt socialt arbete söker förbundet jämväl hos sina medlemmar väcka intresse och förståelse för övriga samhälleliga spörsmål samt stärka och fördjupa medlemmarnas känsla av socialt ansvar". Från denna tid daterar sig de sociala studiekurser, som förbundet varje nyår anordnar i Stockholm. Intresset för det praktiskt sociala arbetet samlades efter hand kring förbundets sommarkolonier för barn från tuberkuloshotade hem, en verksamhetsform, varpå även senare SSUH-generationer i oförminskad grad nedlagt sitt arbete. Sin nyaste barnkoloni, den fjärde, startade förbundet så sent som 1934. En annan följd av den vidgade sociala aspekten blev SSUH-iternas deltagande i folkbildningsarbetet. Ett intimt samarbete etablerades med ABF och "Polstjärnans" innehåll fick en mera allmänskulturell prägel.

Programutvidgningen 1918 dikterades möjligen också delvis av nykterhetsfrågans förändrade läge; restriktionssystemet tycktes göra underverk och väckte för en tid förhoppningar om nykterhetsfrågans snara lösning. Men också endast för en tid. Den under 1920-talets lopp stigande spritkonsumtionen motverkade denna nykterhetsfrågans avaktualisering, och allt starkare röster höjdes inom förbundet för en samling av intresset kring den fråga, som dock var SSUH:s främsta programpunkt. Studiet av alkoholfrågan har skjutits i förgrunden, och sedan 1931 anordnar SSUH årligen sina skriftliga kunskapsprov, som utgöres av ett samtidigt över hela landet verkställt förhör på en uppjord kurs i alkoholfrågan. Genom att sålunda peka på ett konkret studiemål har förbundet i hög grad lyckats stimulera intresset för den teoretiska sidan av alkoholproblemet.

Det SSUH, som i år går att fira 40-årsminnet av sin tillkomst, är en organisation på omkring 3600 medlemmar, högskolestudenter, gymnasister, seminarister, elever vid flickskolor, mellanskolor och folkhögskolor. Genom sinastatsunderstödda lektionsföredrag har SSUH även möjlighet att med saklig upplysning i alkoholfrågan påverka stora delar av skolungdomen utanför förbundets led. Av SSUH:s verksamhetsformer f.ö. intar - som framgår av ovanstående korta historik - vid sidan av koloniarbetet framför allt studiet av alkoholfrågan en framskjuten plats. Nykterhetsfrågan ägnas alltså inom förbundet en lika stor uppmärksamhet som någonsin. Den tanke, varur SSUH en gång sprang fram, är alltjämt ledstjärnan för dess arbete: det gäller att påverka den studerande ungdomen och därmed de s.k. bildade klasserna i absolutistisk riktning. Men SSUH vill också något mera. Genom sitt föreningsarbete söker förbundet främja självverksamhet och parlamentarisk fostran. På umgängeslivets område arbetar SSUH för en enklare livsföring och för sundare nöjesformer. Och med nykterhetsfrågan som utgångspunkt vill förbundet bibringa sina medlemmar en grundsyn av socialt ansvar och mänsklig samhörighet. Kort sagt: SSUH vill vara en den studerande ungdomens medborgarskola.

GUNNAR GERDNER.